

OVERZICHT VAN DE VONDSTEN AAN DUIKEENDEN (ANATIDAE) AAN DE NEDERLANDSE
KUST VAN 1969 t/m OKTOBER 1981.

Inleiding

Voor dit overzicht had ik de beschikking over de gegevens uit het NSO-archief van 1969 t/m oktober 1981 (telling nr. 291).

Bij het lezen hiervan moet gerealiseerd worden dat de aantallen duik-eenden waarover gesproken wordt (1 vondst per 20 km.) zeer laag zijn in vergelijking met het totaal aantal dode vogels dat langs de kust wordt gevonden (ca. 2 per km.). Hierdoor krijg je door enkele vondsten van twee of drie beesten vlak na elkaar een aanzienlijke stijging in het kilometergemiddelde van de duikeenden.

	'69	'70	'71	'72	'73	'74	'75	'76	'77	'78	'79	'80	'81	tot.
km.	538	491	596	353	360	176	194	257	328	563	796	1196	1940	7786
tell.	18	27	21	9	10	28	34	27	33	71	124	178	291	871
vondsten per jaar														
Topper.	15	34	1	6	1	14	-	4	-	4	46	10	6	141
Kuif.	1	16	1	-	-	-	-	8	2	3	85	10	19	146
Tafel.	-	-	1	-	5	-	-	-	-	2	16	1	-	25
Brild.	32	9	-	3	-	-	-	8	-	2	59	5	13	131
km.gemiddelde x 1000														
Topper.	28	69	2	17	3	80	-	16	-	7	58	8	3	18
Kuif.	1	33	2	3	-	-	-	31	6	5	107	8	10	19
Tafel.	-	-	2	-	14	-	-	-	-	4	20	1	-	3
Brild.	60	18	-	8	-	-	-	31	-	4	74	4	7	17

Tabel 1. Vondsten aan duikeenden van 1969 t/m (okt) 1981.

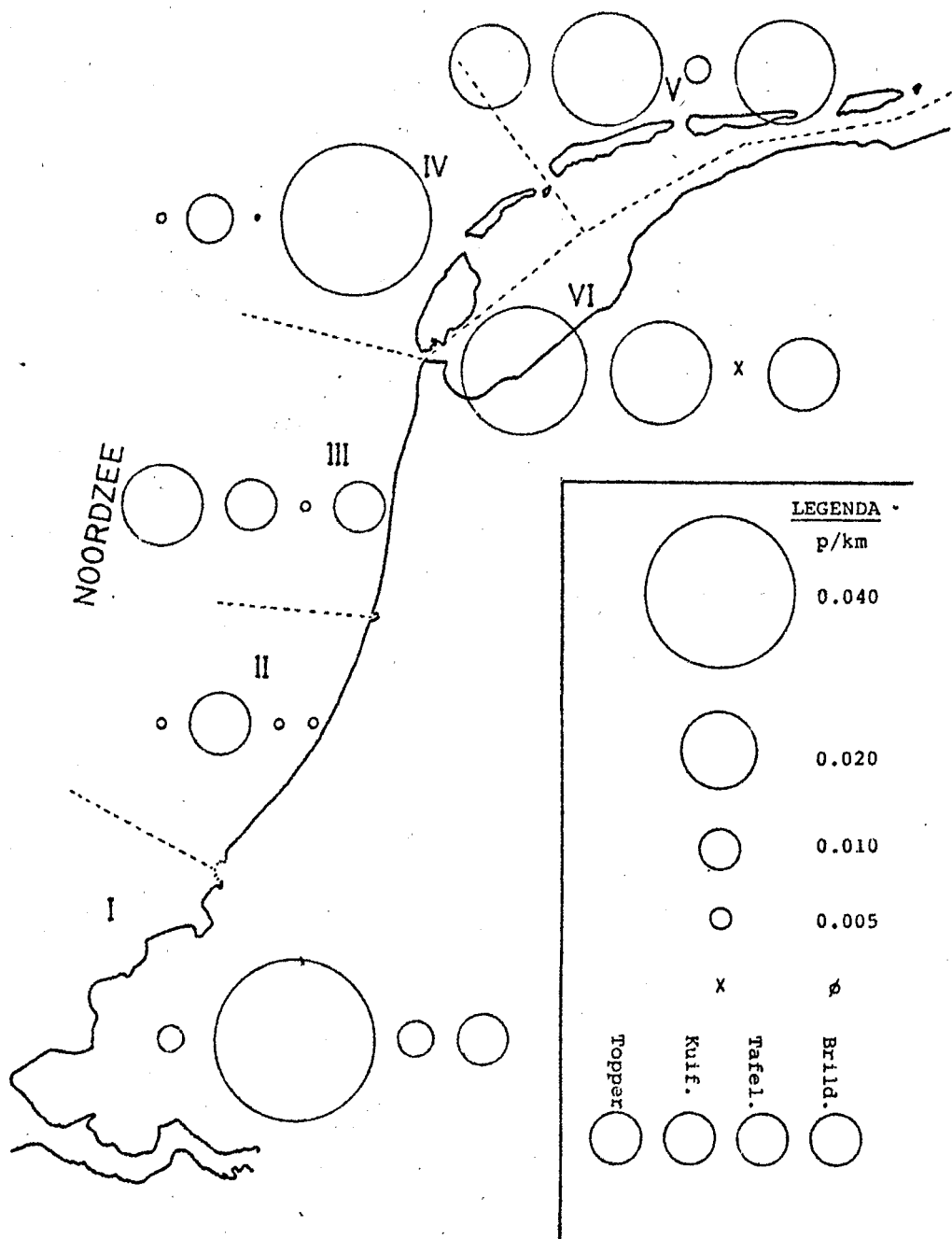

Fig.1. Verdeling van de vondsten aan Toppereenden *Aythya marila*, Kuifeenden *A.fuligula*, Tafeleenden *A.ferina* en Brilduiker *Bucephala clangula* over de Nederlandse kust van 1969 t/m okt.1981

Algemeen.

De aantallen duikeenden die voor de Nederlandse kust worden waargenomen zijn in verhouding tot het aantal wat in Nederland verblijft erg laag. Alleen in strenge winters zullen de aantallen van enkele tientallen oplopen tot enkele honderden en soms zelfs meer dan duizend. Uit de gegevens blijkt dat het merendeel van de duikeenden (79%) in februari, maart en april worden gevonden, waarbij in koudere winters meer vondsten worden gedaan. Het km.gemiddelde in deelgebied 6 (figuur 1.) kan een vertekenend beeld veroorzaken doordat er in de periode 1973 t/m 1979 geen waarnemingen zijn verricht. In deze periode zit ook de winter 1978/79 waarin in de andere deelgebieden veel duikeenden werden gevonden (47% van het totaal aantal duikeenden). Juist in dit deelgebied zou men de grootste aantallen duikeenden verwachten.

Toppereend *Aythya marila*

De grootste aantallen Toppereenden werden gevonden in het waddengebied, ook bij IJmuiden werden veel Toppereenden gevonden. De aantallen zijn sterk afhankelijk van de omstandigheden zoals de aanwezigheid van olie of een koude winter. In februari en maart 1969 werden met name de Waddeneilanden getroffen door een olieramp (Swennen en Spaans 1970).

tijdvak	vondsten	% olie	% totaal	oorzaak
febr/april 1969	15	100	11	olie
mrt/april 1970	34	76-88	24	olie
dec. 1974	14	100	10	olie
winter 1979	46	24-74	33	vorst

In de winter van 1970 werden eveneens vrij grote aantallen olie-vogels gevonden maar nu zonder aanwijsbare oorzaak (Zegers 1971). De vondsten van december 1974 werden veroorzaakt door een tankerincident bij IJmuiden (R.Luntz in lit.). Als laatste was ook de strenge winter van 1978/79 aanwijsbaar als oorzaak van verhoogde sterfte (Camphuysen 1980). Buiten deze tijdvakken werden slechts zo nu en dan Toppereenden gevonden (± 1 per 200km. tegen ± 1 per 14 km. tijdens de bovengenoemde incidenten).

Kuifeend *Aythya fuligula*

De Kuifeend wordt minder als olieslachtoffer gevonden dan de Topper-eend (tabel 2). De meeste Kuifeenden, 58% (hiervan had 29% olie), werd in de winter van 1978/79 gevonden. In de andere jaren is het patroon constant; er werden toen meestal tussen de 0 en 10 Kuifeenden per 1000 km. gevonden. De uitschieter in 1970 wordt veroorzaakt door twee vondsten (maart en april) van totaal 14 exx. in het waddengebied.

	totaal	%olie min.	max.
Topper.	141	61,0	83,7
Kuif.	146	30,8	59,6
Tafel.	25	60,0	76,0
Brild.	131	39,7	65,6

Tabel 2. Totaal aantal vondsten van de duikeenden en het percentage olieslachtoffers.

Het opmerkelijke kilometergemiddelde in september (figuur 2b) wordt veroorzaakt door de vondst van 12 exx. (zonder olie) in het waddengebied in 1981.

Tafeleend *Aythya ferina*

Door het geringe aantal vondsten valt er over deze soort ten opzichte van de andere duikeenden weinig op te merken. Ook Tafeleenden werden voornamelijk gevonden in de wintermaanden (op twee na, juli en november) en wel voornamelijk in de winter van 1978/79 (16 exx).

Brilduiker *Bucephala clangula*

De vondsten van de Brilduiker laten een duidelijk verloop zien in de aantallen van weinig exemplaren langs de Hollandse kust naar grotere aantallen in het waddengebied (figuur 1). De grootste aantallen werden vastgesteld in:

tijdvak	vondsten	%olie	%totaal	oorzaak
febr/april 1969	32	97-100	24	olie
winter 1978/79	59	15-54	45	vorst
	91		69	

	Topper.	Kuif.	Tafel.	Brild.
♀	24,1	12,3	24,0	12,2
♂	8,5	17,8	4,0	27,5

Tabel 3. Percentage mannetjes en vrouwtjes t.o.v. het totaal aantal vogels.

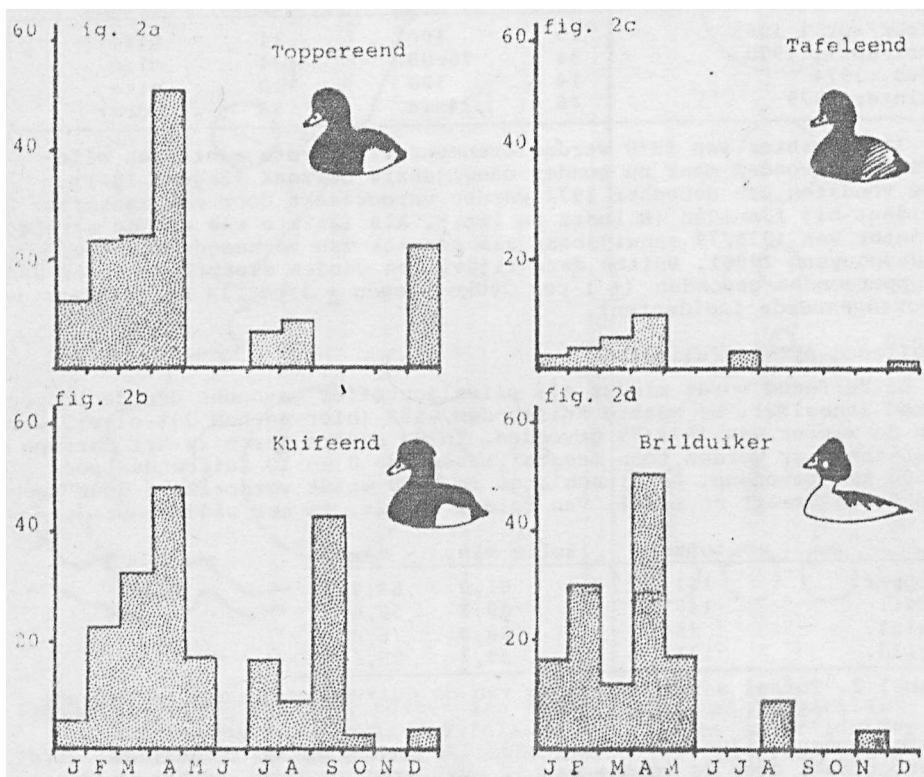

Fig. 2. Het aantal vondsten per 1000 km

Literatuur:

- Camphuysen, C.J. 1980 ... Overzicht van de vondsten gedurende de strenge winter (bijlage CvZ verslag nr.16)
- Swennen, C & A.L.Spaans 1970 ... De sterfte van zeevogels door olie in februari 1969 in het waddengebied.
(Het Vogeljaar 18:233-245)
- Zegers, P.M. 1970 ... Olieslachtoffertelling 1969.
(Amoeba 46(1):4-14)
- Zegers, P.M. 1971 ... Stookolieslachtoffertelling 1970.
(Amoeba 47(1):4-17)

J.E. den Ouden, oktober 1981
Amsterdam